

محتاجہ العیاز و متبر مسئول
ضیا کوکھ آلب

پیل - ۱ - سانی - ۲۳
نسخہ ۱۰ فروشدہ

کوکھ آلب

ادارہ خانی
مدیر
گورنمنٹ ہائر سیکونڈری
ولایت ملتان
گرافک ڈیزائنر
کراچی

آرٹھرائٹ
تاکہ: ۰۰۰
آر آئی: ۲۰۰
فروشدہ

مفتادہ برچینار ملی . ادبی . سیاسی . اقتصادی مجموعہ

۳۰ ربیع الاول سنہ ۱۳۴۱ بازار ابرنی ۲۰ تشرین ثانی سنہ ۱۳۳۸

صاحبہ:

اقتصادی معجزہ

پاکستان بولی نیک ایدرسک دوغزو بولی
بویلیرز . تنظیمان بولی . ملی دوغزو
اویمان الکلیزک اقتصاد نظری بولی
شافہندی : حکومت بولی
ایدہ منشی . ملی کتابی احباب و حاجبہ

حرب اثنانندہ عسکری بر معجزہ
کوستن بولمت . صلح دورنندہ اقتصادی
بر معجزہ کوم . قریلیلیز . بر معجزہ
کوم . سترہ سیامک ایچین . هانکی بولدن
بوروملی : تنظیمان بولی برودیکمز

چایسه بازمش . بادیه تجارت یا بازار مشر .
 اقتصادی تشبیل بالکز فردون و شر کتله دن
 بکله نیرمش . ایشته ، بوکی همومی ماهیتی
 حار اولمایک نظریه لر ، اسکی اقتصاد مژک
 بیقله سنه سبب اولدینی کی ، یکی بر
 اقتصادی حیانه نیرمه مزوده مانع اولدی .
 نظمان اول غایت زنگین صنایه مزوردی ،
 غایت بدینی ته کینکار مزوردی : چینجیجک ،
 خالیجیاق ، بویاجیاق ، تجارید ، جیجک ، ندهیجیجک
 دمیجیجک ، مارانغوزاق و ساره . بو تگنیجکرون
 هریری ، بو یوک بر مانه افتخار سرمایه سی
 اولحق بدینی صنعتلردندی . نظمانده سوکرا
 بووی بو تگنیجکاری غائب ایشک ، برلینه
 یکدیری ده قویه مادن . اسکی تجارت تشکیلاتغز ،
 اصناف تشکیلاتلر مزوده بوس بو تون بیقبوب
 کیندی .
 چین ، انکیز اقتصادیانک نظریه لر
 ملی جهاتزه اولمادی ؟ چونکه ، انکتره
 بر زراعت مالکیتی دکدی . زراعت ایچین ،
 کافی درجه ده اراضی یوقدی . اوراده
 چوققه کومور و دمبر معدنلری واردی .
 اهالی آراسنده کندیباکندن بو یوک صنایع
 تأسس ایشدی . کندی دندینه دنز
 نجاننده بو یوک بر زرقی به مظهر اولمشدی .
 اقتصادی حیات حکومتک تشویقه محتاج

دکدی . حکومتک ، اقتصادی مامله لر
 مداخله اقمه می ، ادخالندن ، اخراجاندن
 کمرک رسمی آلامه می ، اقتصادی حیاتک
 انکشافی ایچین کافدی . بنه علیه ، اوراده
 خاق اقتصادیان ، حکومتک تشویقه بویوردی :
 کوله اقمه ، باشقه احیان ایستهم ا
 زده ایسه ، حال قامیله بونک عکسیدی .
 زده ، فردی تشبیت غایت ضعیفی .
 شرکت یا بق قایلینی هیچ یوقدی .
 بو یوک صنایک اقبانی بیله بیاموردق .
 بو کالزم اولان تکنیکلردن قمامیه بی خبر دک .
 دیلک ک بالکز احتیاجلرک سوقیله ، اقتصادی
 حیاتک مانکنه مزوده دوغمه سنه امکان یوقدی .
 خلاصه ، تورکله حکومت رهبرک اجتمعه ،
 تورکله اقتصادی جهانده رنک آدم آقمنه
 بیله امکان یوقدی . حکومت ایسه ،
 اقتصاد جبارک عامی تلقینلریله بو یاردیعدن
 اجتناب ایدیوردی . ذاتاً ، الهه بو یوک
 برمه ده واردی : اقتصادی قایتولا-یونار .
 حال بوک اقتصادی قایتولا-یونلرک مانع
 اوله مابه جی بر چوق رسمی یاردیعدن واردی که
 حکومتک بونلر ده هیچ باکشمق ایسته میوردی .
 سانکه ، باکشمق ، مانجسترا اقتصاد جبارینک
 رونلری متاذی اولور دییه اندیشه
 ایدیوردی .

اغايه آيشمى برحق ضابطه وارد .
 بونلر ، يالكر موجود اعمالخانهلري
 ادامه ايدميسلرجه بويوك برقرار .
 حال بويوك ، صاحدف سوگرا آوروپادن
 بويوك ماكنلر ، ماهر اولمكلر ومهندسلر
 جاب اتمكده خاب قولاي اولمقدور .
 صنايع مكنبلرينه بوش يره برچوق بارلر ،
 صرغايديلبور . ته كنگلر ، تدريس طريقه
 اوگرتيه سن ، آلمچي ، چيراقاق طريقه
 اورتيه بيير ، احوالده ، ادايي صنايع
 مكنبلري قابيلردور . حكومتلك ، ولايت
 شورالرينك ، بلديلرلك تاسيس ايدمچي
 قابيلر اولا حائد اولدولري مؤسسله
 بويوك نتملر حاصل ايدمچكدر . ثانياً ،
 اهالدين فردا ياخورد شرئت خانده بونلر
 طالبلر چيقارسه ، استكلولي اولنرلر صانبه رق
 يكلري مجدداً تاسيس اولونور . بويوك
 ملت هجاسي ، اقتصادي ريشاق ملي صورتنده
 بوغايي تمقيب ايدرسه ، صاحدف سوگرا
 اقتصادي رمجوزه بيده كوزلرمزه كورملك
 مكنكدر ، تورك ملي هر ساحهده ممجوزلر
 كوسترمك قادردور . الوبرك هر هانك
 برهدفي ، ميشاق ملي خانله قويسون و بويوك
 ملت مجاسيله ، اوردوميه ، بلديلرجه
 مدافعه حقوق جميتلرجه بوميشاق ماينك تحقفة

بوكون ، حد اواسون ، مانجستر
 اقتصاديانك ، يالكر انكلتره نك حياتنه
 اويفون اولديني هر مملكه كلدينه مخصوص
 رملي اقتصاد سيستمى وجوده كتره بكن
 آرق بيلبور . شيمديكي اقتصاد و كلار
 محرداسمليك اقلديك بزم ايجين ، ملي
 بر اقتصاد سيستمى وجوده كتره ك قدرتي
 و آقايي هر كسجه مسلهدر ، بن ، بويه رملي
 اقتصاد سيستمندى بحث ايدمچك دكم .
 اولته قومق ابستدبكم خصوص يالكر
 برخطه رق جيلندور . اوده - شوردور :
 قور كياه بويوك صنايعك تشككه شده
 احتياج واردور . ملكتمزده بويوك صنايعك
 تشككى ايسه ، اصلا قردلرك و شركتلرك
 تشبيلرله اولماز ، بامكس ، حكومتلك ،
 ولايت شورالرينك ، بلديلرلك تشبيله ملكتمزده
 هر تورلو صنايع تاسيس ايدم بيير . مختلف
 عسكري جهارلك وجوده كتره كارى اعمالخانهلر
 بو كا جابل بر شاهددر . صاج اولونجه ،
 بو اعمالخانهلر بر رور بيقاوب هدراوله جق ،
 احوالده ، صاحدف سوگرا ، بومسكري
 جهملر يينه ، اقتصادي جهملر وجوده
 كتره سلك ، ملكلك هنج اولديني بونوك
 صنايعي حكومتجه ، بلديلرجه تاسيس
 ايسك اولانلر ؟ اوردوده بووظيفلر

بویوک برابان و مفکوره ایله جالبشین .
 ایشته ، بز ، وطنه زک حریت و استقلال
 قورتلان شائل مجاهدلر ، صلح ،
 مناقب یک برمجزه دها ایسته بورز .
 بوممجزه ، مل مدینه زه اساس اوله جن
 اقتصادی مجزه دن عبارتدر .

ضیا کوله آلب

نورک دولته تکاملی

۱۹

صاییرک اوروقلره دلالتی

اسک نورک دینه ، عدیه ، ناصیه
 وریله ییلمه ، چونک ، بودینه مقدس
 عدلرک بویوک رولی وار . دینی تشکیلاتده ،
 اکثریا اساس مقدس صاییردر . مقدس
 صاییرک تشکیلاتده کی روانی ، کوچوک
 ایل ، اورته ایل ، بویوک ایل ، آدرینی
 وریلکیز اجناهی انموذجلرک بیهلرند
 کورمشدک . اجناهی بیهلرده کی بوآرباق ،
 نورک مدینه تک برطاقم کوچوک مدینت
 وارده لرله آریله یلی کوستربر . او حانده ،
 صاییرلر لاریلاشدیررستی ، رهانک
 زحیره کله ، بنجه هانک طایفه لره بکزه دیکنی .

بنده علیه هانک مدینت وارده سنه منسوب
 اولدینی آلازلز .

(۱) ایهکیل ایلر : قارا قیرغیزلر
 (اون = ساغ قول - سولک اوخوزلر) بوز
 اوق - اوج اوق) ، منوارلر (براخوتار -
 جاقوتار) ، قونلر (ساغ قول - سول
 قول) ، آق قویونلر - قارا قویونلر ،
 اولو تالاز - کوچولا تالاز ، اولویوشی ،
 کوچوک یونجی ، جت - ماساجت ،
 دونوز اوخوز - سکر اوخوز ، بانوتلر =
 دونوز آقا اوزا ، سکر آقا اوزا ،
 آلتای نورکلری : اون بدی تاگری =
 اون بدی رسو

(۲) اوچل ایلر : قازاقلر ، چککلر ،
 قازاقلر (اولویوز ، اورته یوز ، کوچوک
 یوز) ، اوج لورباقانلر ، اوج اوقلر ،
 بوز اوقلر ،

اوچل ایلر ایکی سوره حصوه
 کلیر : یادورتلیدن بر بوی چیقارایلر ،
 یاخود ایکی قوه مرکز علاوه ایدیلر .
 اوج اوقلره بوز اوقلرک برنجی نوه قون
 اولدینی کوردک . دیگر مئالرمندده
 ایهکنجی نوه اولدینی آلاشیلور .

(۳) دورتل ایلر : عموم نورکلرک
 دورت اونفونه نظر آ دورته بویوک اوروقله

(۸) دونوزک : دونوز اوغوز .
 دونوز تاتار .
 (۸) اون اېکيل : تورک قومنده کي
 اون ايک حيوان . لاشقايلر . بوزاقلر .
 اوج اوقلر .
 (۹) بکري دورلي : قونلر . اوغوزلر .
 منولر . باقونلر . او برالر . کوله منلر .
 روزگيلر . وزيرلرک ايج اوخلاللر .
 (۱۰) اونوزلي : اونوز تاتار .

(۱۱) قرقل : قرقل نيز (فرخيز) .
 قرقلر ، قرقل بکيت ، قرقل سکن ، قرقل حرامی .
 ازده واج اوچاقلر ، مسلو پورولک اوچاقلر ،
 قادينار آراشنده حوسه لنده ، ازده واجده
 وماتده قرقل اولق . طريقتارده چه .
 قيش چه بی = اربين ، قرقل کوف قرقل کچه
 دوکون . فرق وزير (برحکابه کتاب)
 (۱۲) اوج بوز : اوج بوز بکيت .
 بوی بکري نکه قرقل بکيدی واردي . بکلر
 بکينک اوج بوز بکيدی واردي .

ضياکوله آب

فوموق ايلي

اقصاي : (۱) طوضول (نوسانلر
 وتالازلر) (۲) باراق (فرخزلر) (۳)
 تورک . چکيل (نوبونايلر . کچکيللر) .
 (۵) آلتايچ (اسکی تورکجهده دوموز
 معنا) : نونوزلر . کوله بورکلر (چکيله .
 يارسچار . تاورنک . ابلانق) بوغوخانک
 دورت لاردهشی واردي : (اوورکين .
 سونفور تکين . لوتورککين . توکاک تکين)
 منول خانک دورت اوخل واردي : (اورخان .
 کورخان . کورخان . لارخان) جنکيز ايللری
 دورت اولوسه آريلدي : (بوزک
 خانق . چيناي خانلتي . آلتون اوزدوره .
 ايلخاتيلر) اوز بکلرده دورت اولوسه
 منقسمدی . ياقوتارده يالکز دورت بويوک
 هامان واردي . هر بوي دورت جه بدني
 برينه حاکدی .

(۴) بشل ايل : ايش بالق . بوغوخان
 لارده شلرله برابر ايش تکين ايدلر . منضبه
 کوره . ايش بالق بونلرک ذريقتدن حاصل
 اولشدر .

(۵) آلتيل : اوغوزلر . منولر .
 قونلر . آلتی شمر . آلتی چوب .
 پيدل : بشارلر . وولنا تورکلری .
 (۶) سکرلی : نامان (منولجه سکر
 معنايندر) . پينک .

آنوریه و امالرينک اميراطمره کندي
 ملقرينه لارشي وضعتلرک بکمشکل ایدی :

بویله کوچ روضه بنده بولونیور ویا لکنز ابکی طرفی دکل اوج طرفی [۱] ده کو حندیرمه ملک ایچین بک دقتل و مبهم ریاست تعقیب ایلوردی . فقط ائوریه ایله خوش کچمک قومر قار ایچین اک منفور سیاستدی . بوتوق هیقت بقایمی کی یابانچی حاکمیتک دوشمان اولان قوموق تورکاری ده ائوریه علم بنده حرکتلری حس ایتدکاری قومت و لریله هایرلشور بوردلدی .

(ق م ۱۸۶۷) ده دجه منبعلری طرفنده کی (به) حوالیسنده (ایشاترانه) [۲] اهلینک عصبانی بوسهرسنز افترک

[۱] اوچنچی طرف : اورارتو

[۲] بو (ایشاترانه) اولکی حاشیه لره برنده ذکر ایدیلن (ایشاترانی) اوداغده شبهه بوقدر . ماسه رو جلد ۳ صفیه ۶۶ ده ایشاترانی نکلری ده دجه ایله فرات آراسنده کوستره شدی . شو حالده بوراده کی دجه منبعلرندن مقصد (رفیق منبعلی) کلدر (مدنی) سوییه (جرو) سوییه و (آق داغ) سلسله سندن انوب دجه کی تشکیل ابدن دیگر سولرک منبعلری ده دجه منبعلری دجه اولدیغندن (به) حوالیسی (کولچکی) ایله (آق داغ) آراسنده کی لرلییه شندیکی معدن لوانک شمال طرفی اولدیگی آغلاشیلیور .

واسالوق وظیفه سنده تصور ایلدرسه آوره ایتیللری همان بوتون شدیه بانلایور و بوقلری ارجیح زیور بیدیر بوردی . امپراطوره کوسترله بک اطاعت لکات جزایی یا قزغلامه و بادیری دیری دریمی بوزولنه صورتیه اولوددی . بوتورلو اولومدن قورتولوبده اسارنه آئوریه یاغتلرندن برینه کوندرلک و یا یاغتلرندن اذراق لرله سورولک امپراطورک حاصی واسال حقنده بویوک براتی ، برشققی ایدی . واسال حکمدارلر بوقورقو سببیه آئوریده کی متبوعارینی قیزدرمانه بک دقت ایدیورلروانی کوتو هرتورلو امرلری دهان یاغنه یلتیوردی فقط باطاعتنه دوامی حالنده اهالی یابانچی برحکومه ویرکی ویره ویره حاسنر قالدقزینی ایلری ووردرک آیفالیوردی . حتی حکمدارلر ائله سندن شهرته دوشکون بعض پرلسرک بومعوی خوشنودسزلقنی بالاستفاده کزلی جیمتار تشکیل ایدرک عصبیان چیقاردقزیه وقرالی تهدیده بانلادقزیه و واقع اولیوردی . بوسورنله قرال راستیلا تهرک سندن قورقار و قاچارکن کندی نیه سنک تهدیدلری آلتنده قشندن و یا حیاندن واز کچوردی . قوموق قرالی (کوتداشیلی) ده ایشته

مقصده وقوع بولان عصیانلرینه قوه و قلمده
 قساً اشتراك ایتدکلی و یالیده جکلمه
 صروده آسوریه اوردوسی بینه چابونی
 کلوب چاشمدی . اختیار (سالماناسار)
 برفعه بالذات کلمه مش ، اوردوسی
 (دایان آسور) آدی بر طارطان بینه (پاش)
 قوماندان (قومانداسیله کوندرمشدی .
 (دایان آسور) اوردوسنک دجه حوضه سنده
 قیصه بر جولانی بیت زمانانی عصیانلر باصدیر منه
 کافی کلمش و ونک اوزرسنه دایان آسور
 (آرماش) [۵] کچیدنن (آرزانی) =
 مراد صوبی (حوضه سنده اینوب اورارتونک
 بر قسمنی مضطابلس وحی ، کندی روایتلرینه
 کوره ، ایکنجه (شاردوری) بی مغلوبه
 بیه ایتشدی ، فقط آتور اوردوسنک دشمنی
 هو ایتدندن رجعت ایتدی بوغابه شوزینک
 آتوریه حکمدارلرینه مخصوص بر فارقاره دن
 عبارت اولدینی نلن ایتدیریور .

(ق . م . ۸۳۲) ده دایان آسوراک
 باصدیردینی کیرخو عصیاننه واپکی سنه سوکرا
 بینه آتوریلرک اورارتویه سفیری انتاج ایله
 قاریش قلماره قوموقلرک اشتراک ایتدکلی
 ا کلاسیایور .

قیجسی بر قاشنامه ایدی و بو عصیان اورارتودن
 کلن بردالنه تأثیر یله پایلشدی .
 کرچه لوچجه سالماناسار بو عصیان
 قولایجه باصدیردینشدی ، فقط ایکی سنه
 سوکرا قوموق ایلی تکرار زیارته مجبور
 اولمش و دجه نیک چیدینی رده بر قایا اوزرسنه
 کندی مختتم سوورتی قازدیردندن سوکرا
 (مونی بونی) [۳] دربهرلندن اورارتویه
 کچرک فرات سنبه لرینه [۴] قدار اورارتویی
 استیلا و تخریب واسی حدودی تأسیس
 ایتشدی . بو ایتاده (دایه نی) ریشنک
 اعلاج سندی آنلر و قیصراقلر تقدیم ایدرک
 امپراطورک آیغنه قایدینی قید او ایور .
 بوسفردن سوکرا قوموقلر اوزرسنه
 قدار قیلمداتادیلر .

ق . م . ۸۳۴ سنه سنه دوش و (ایکنجه
 شاردوری) نیک اورارتو نختنه جلوسی
 قوموقلرده آتوریه علینه حرکت ایچین
 بر تلاش ، برهوجان دها تولید ایتدی
 و (بیت زمانانی) الله جوار نوحی نیک عرفی

[۳] بری بیلمه یور .
 [۴] بومنبلردن مقصد مراد صوبیلرک
 بر قوی اولان وموش او آندن آقان قره
 صوبیلر مینی اولی درک بیتلیس شالنده کی
 نرود داغنی حرب ایتدیریور .

خالص

[۵] بونکده بری بلی دکل .

اسرارها:

طائرنامه

خلق هنرهای آراستده ماسالزه ،
 تورگولزه ، ضرب ، تلرک ، ییلمه جهلرک
 اهیمل مولى اولدیغی کوستمشدهک .
 خلقیات : تواقور ، آدمی ویربان بوشقای
 هنر آراستده ، بونلردن باشقه ، (خلق
 اعتقادلی) نامیه برطاقم شفاهی عقیده لرده
 وارد . واعتقادلی مابوی دینک عارجنده
 شکل اتمش ، اکثری بویئلردن دها
 اول وجوده گلشدر . تورگر ، اسلام
 اولدر اول ، شانیزم و توپونیزم دینلرینه
 تابع اولدقلرندن ، تورگره طائد اولان
 خاق اعتقادلی اکثرینه بویکی اسک دیندن
 قالم عقیده لدر . بعضی ده ایرایلره
 عربلردن ، امراییلاندن یاخود برلی
 خرسنیلردن آلتش ، برقمی ده سوکرادن
 کندی کندی بکندن شکل اتمش .
 اسک تورگر ، بالنامه قادیلر آراستده
 پاشایان بوخاق اعتقادلرینه پازلامی ر کتاب
 تانی اتمش و بوغیر موجود بکنه بعضاً
 طائرنامه ، بضاده ، بکه کتاب
 ناملرینه ویرمشلردر . نکال تورکلرله
 فرغز لازقلر ، بوکا ، کین کتاب ، درلر .

کین ، کلن ، نکال تورکجه بکنده
 بکه ، منامندور ، اوجالده ، بونجهک
 چون اسک رزمانده ، تورککلرله لازقلرک
 برابر یاسادین ردورده شکل اتمش
 آلاهلرور .

طائرنامه احکامی برطاقم ایشلرک
 اوغورلو ، یاخود ، اوغورمنز ،
 هد ایدیلرندن عبارتدر ، زیرا ، خلق
 زمزمه سنک اعتقادینه ، زمزمه لره و فردلرک
 کوزه کورونین ، بری ، لری وارد :
 بویرلرک سودکلری ایشلر اوغورلو ،
 سودکلری ایشلر اوغورمنزور . مثلا ،
 بعضی طائلرک پرلری بدی باشنه لازقلر
 چوققلره کندی اولرند البه پایلمه - نی ،
 چپچک یشدر بله - نی ، طوره و قورولنه - نی ،
 نازغانه پایلمه - نی ایسته من . اوخالده ،
 بو طائلر ایچین بو ایشلرله باقی اوغورمنزور .
 کورولورک بو اعتقادلردن بعضیلری مضردره
 برکانه کندی یاوروسنه البه پایلمه - نی ،
 ردوست پایلمه - نی بویولر فلاکت کلیرلر
 اوک چپچک باغچه مندور و مالمی بویولر
 هر ویت دکلیرلر بار بکرده همان هر اوک کینش
 بر باغچه - نی اولدیغی حالده ، اکثری
 چپچکلر ، آخیدر ، بشلاکتلر نصیبیندر .
 بو حالک کین ، ناسیانیلم دورمک قالم

اصنام بر اعتقاد اولادینتی چوق کیمسه لر
 پیلر بیله
 مضر اعتقاد لر دن بریده نفعه انمیز پیلان
 بر اولک اوغور سز اولمه سیدر . بوندن دو لاییدرک ،
 اوینی یا پدرانی بر آدام ، مطلقا بر جهتنی تا عام
 بیر افر ، چونکه ، بوله اولما زسه یا ثوله جکینه یا خود
 بر اولده بختیار اولمه ایله جفته ای تیر . بر اعتقاد
 یوزنم دزک ، اولر نام بر انتظامدن محروم
 قالیر . بیه ، بر اعتقاد یوزنم پریشان قیافه
 « بابایا شک » نامی ور بزرک حرمت ایلییر .
 بوندن باشقه ، طیرناق هر آون سسه منه
 ایلسه هر آون سجه منه یوله هر کوی
 چقیلماز . و تون و اوشارک اوغور او
 و اوغور سز ، اونلری واردر . اعتقاد لر
 یوزنم دزده بر چوق مستعمل ایشرک کچکیمسی ،
 زمانده یا بهمانه سی نتیجه سی دو خار
 حاصلی ، حیا نموده کی پریشانقلرک باشلیجه
 سیدر . بری . بر دوت . سنامه اعتقاد لر دن
 طاندیر نامه اعتقاد لرک مضر لر ی اولدینتی
 کی ، قائده سی اولانلری واردر . هر اولک
 بر پریمی اولدینتی بیئوروز . دیار بکرده
 بر او پرینه « صاحب » دینلیرک « اولک
 صاحب » دیندر . او پریمی اولا ،
 کیلاره ، او جاغده ای موطنانک خایت
 قیز طو اولمسی ایستدر . کایا ، قاپی اوکنه

صودو کوله سنی ، باشیک تمیز طو اولمسی امر
 ایدر . ثالثاً ، اولک هر طرفی ده قیز
 گورمه سی آرزو ایدر . او پرینه بونون
 بر امر لر یه اطاعت اتمک او خانمی ایچین
 اذ بوبوک و تلیفدر . چوق او خانم لری
 واردرک اونین قیز طوقنه چالیشیرکن ،
 نه شریعتک امر لر یی ، نه ده حفظ الصیحه ک
 ویدیانک دستور لر یی دوشورور . یا لکن
 طاندیرمه ک ، یا لکن او پرینه ک امر لر یه
 او هر ق حرکت ایدر . ایشته ، طاندیر نامه ک
 بری اعتقاد لر یه قائده لی ایشاره
 سب اولور .
 طاندیر نامه ک بمضو اعتقاد لر یه
 مضر لر یی ، نه ده قائده لیدر . ثلاً ، طاندیر
 قورادینتی دورلده ، چو جوق لر آقافیه
 طاندیرمه و ورور لر سه اولر مشوله حوله نیردی :
 « آیغنی طاندیرمه وورما ! آله حق قاپی به طاندیر
 طاندیرمه دأر بوکا بکر دهاا بر چوق احکام
 واردر . خاق اعتقاد لر یه طاندیر نامه
 دینلمه سی یا طاندیرمه طاندیر بوکی احکام ک
 چوق افغان یاخورد بوغنه لر دن بالخاصه طاندیر
 اطرافنده طویلانیلمه شکن بحث ایدیلمه سندن
 ایلری گلشدر . طاندیر نامه به « کچه کتاب »
 دینلمه سی ده پریرک کچدن مثاللری یا یلمه سندن
 ایلری گلش اوله یلیر . اسکی نور کورده »

اوتافك صاخ طرفه ه قيصرائى مهلى ،
 سول جيهنه ه اينك مهلى ه اولمى اوزده
 كچدن باخود چوقده بر سمن آسپاردى .
 ساخته كنه او صاحبك تارده قى ، سولده كنه
 او صاحبك تارده قى دى بيلوردى . بوللردن
 بره زوجك ، ديكرى زوجك پرلر ايدلر .
 رنجيسنه ه اود آنا ، ايكنجيسنه اود آنا ،
 آدرى ده وره ايردى . بو پرلر ، برى برى
 سورسه ، طاله مسود اولوردى . بو پرلر
 سويشمزلسه طاله بدبخت اولوردى .
 ه پرلر سويشمهش ، تعبيرى بو اسك
 اهتقادك بر يقبه سپيدر . او حالده ، د كچه
 كتاب ه اسمى ، طاندرنامه دن چوق اسك
 اولمى لازم كابر .
 كور واپورده ، هوا كى هر ادا مائه ده
 پرلر وار . اسك توركار بو شخصى
 پرلر ه اش ه آهينى ويرلردى . هر بلر ،
 بوه ونده ه تايه ه گلشنى قوللانلر .
 همودا شغرى ده ه اش ، گلشنى ه تايه ه
 شجيره تفسير ايديور . ديار بكرده ده ،
 ه اش ، گلشنى رينه هر بيسى اولان
 ه نجه ه گلشنى قوللايمائه دور . امثالوله
 ايسه ، د فلانك پرلر ، د بيلور . د فلانك اوراده ده ،
 ه اش ، گلشنى رينه ه برى ، شجيره الله
 ايدلشدر :

تايملر ، د بگر زمانلرده ساكن وضاليندن
 بر حالده يكن باخاسه ، اوله قه ، دوغورمه
 وتولوم زمانلرده . فلان وحاس بر وضيت
 آلير . بو ايج ايشدن زيهده صاحب اولان فرق
 كوت طرفنده ، تايملر يك ضنه حسابى
 بو زدن رفوع كوزه كورونز نملكلر
 ايچنده بولونورلر . بو كابلده ، بو شخصلره
 ه فرقى ، آدمى وره اير . مثلا ، اوله قه
 زمانده ، كوهى ، ايه ، كلبى ،
 فرقى اولورلر . دوغورمه زمانده ، باه ،
 آنه ويك دوكان ياورو ، فرقى اولورلر .
 اودن رجنازه چيقدنى زمانده ده ، كرك
 گون ، كرك اونك وارترى ينى باقى
 اقبالى فرقى اولورلر . بو فرقيلر ،
 فرق كوت طرفنده رطاق ماعده لره و حابت
 ايتمك مجبوريتده درلر . اكر ، بو ماعده لره
 رطابت اجزلسه ، خسته اتق اولوم كچ
 بو يوك نملكلره معروفه درلر . مثلا ،
 براده ده ، ايك فرقى لادين برى بره
 تصادف ايدجك اولورلر . بو نلر
 در حاف او پرشدرمه اتقضا ايدر .
 او پرشدرسه ، بو يوك بر نملكله نه دين
 آلتنده لاليرلر . بو ايك فرقى لادينك .
 ايتره هين سايدين ، ايتر آرى سيلردن
 دولان فرقى اولمى اولمى زمانده هر فرقى

پوشید . اینست اوله که میباید . اینست
 طبعی باخوردن نام دو لایحه . فرق
 اولسونلر . اینست اوله که میباید . اینست
 بجز در اول . ری بری اوزنده بر اولون
 اینک اوداده . قریلر با سلالر . قریلر
 ماز یونا بکدر بر جوق اوده اولور .
 بونلر طویلامق . تصنیف امله لازمدر .
 طاهر نامه به طاهر اولون اعتقادله طویلا .
 نیلمسی ده لازمدر . طاهر نامه احکامی ده
 شاهی هنرله کی طویلا نیلر . بر اعتقادله
 هر بری بر آینه . مثبت باخوردن منی بر جمله
 مربوط بولوندهنی ایچین طویلامسی داما
 قولایدر . فقط بونلر بیان ارنکله آذر .
 دما دوشومسی بالکر بر قسنی ارنکله
 بیایر . مثلا . قرنیانه طاهر احکامی بالکر
 لادینلر بیایر . تحصیل کورمش خانلر بوکی
 خرافله اهمیت ورمداکندن . بو خصوصده
 معلومانن ماریدرلر . تحصیل کورمه منی
 لادینلر ایسه . بوت پرستک زماندن قانق
 بر اعتقادلری و آیینلری املامیتک ادا اولی
 رکنلری ظن ایدرلر . قرآن کریم طاهر
 نامه احکامنه دجیت و طاغوت آدنی
 و بریور . چیلیرلر بو احکامه و فونق - چوه .
 درلر .

طاهر نامه احکامی بالکر اعتقادلردن عبارت
 دکدر . بر اعتقادله اقتضا ایندیکی برطاق
 مثبت و باخوردن منی مایلدره واردله بونلر ده
 آینه . ماینده درلر . مثلا . چیلیر
 قیسه بر مملک . طورشو نورمانق . آفان
 طاهره وورمانق منی آینلر دره . قریلر
 او بولدر مملک مثبت آینلر دره . بر اعتقادله
 آینلر دینلر سحره لاریشقی اولدین
 دورلرده شکل اینکاره ایچین . سحره
 طاهر اعتقادله و آینلرده بونلر لاریشقی
 بولونور : حرام سو اوزنده آتلاق .
 قورشوشو دکله کی . برطاق سحره و متورلرده
 واردله بونلرک تلافی طبیی حادله
 اوزنده مؤثر اولدیننه اعتقاد ایدیلر . مثلا
 دیار بکرده چو جوقلرک قیره کیده جکلری
 بر کون . هوا یاغورلر اولورسه . کونشک
 بولونلردن حیقه منی . هوانک ایشامه منی
 ایچین . چو جوقلر آشاغیده کی سحرله
 دستوری زخم ایدرلر :

- کونفی ! کونفی : کل . کل !
- ساری اوج گک . کل .
- اوغلت چاموره دوشمن .
- قزک خاموره دوشمنی :
- ... (faded text) ...

چو جو قاز . بر تیکاری اولدینی زمانده
اشاغده کی دستوری نرم ایدرلر :

ابراهیم ام
قولری آت
تیکمی بولام

سکا بر قول آتام . . .

چو جو قی . تیکمی بولورسه ، وهدی
موجبجه ، ابراهیم ادهم حرمنته بر قول آتار .
بالکر دیار بکر تورک لرینه طایر طایر
نامه احکامی طوپلانسه قوجه مان بر کتاب
اولور . دیار بکر کورد لرینه طایر نامه
احکامی ده بوس بوتون باشقه ماهیتده در .
بر زمره تک هانکی ملیته وعرقه منسوب
اولدینی لسانی ، خادای و خلق ادیبانی بی
طایر نامه احکام مندرده بیللی اولور . تکی تیکار لک ،
آلتارک مدنیت دأره لری ، مدنی حدود لری
اولدینی بی ، خاق عننه لرینه واعتماد لرینه ده
حدود بی معین مدنیت ساحلری واردر .
مثلا ، تورکار خاق مدنی اعتباریه بر زمانلر
چینیلرله مشترکی . بوکوش ، تورک خاقیاتی
تدقیق آتک ، چین خاقیاتی واسکی تورک
اساطیر بی بیلمکترین ممکن دکلدیر . « بیکی
مجموعه ، ایلک « حاضر » مجموعه سنده اسک
تورک اساطیرینه دار بعضی نوسطار نشر
اقدم . کتابلر من ، « توفیق و لایق ده کی

خاق عننه لرینه . خاق اعتماد لری اسولی
دأره سنده طوپلانلر سه ، بوقلری تورک اساطیرینه
وچین خاقیاتیله فارشیلاشدیره روق مهم نتیجه لره
واصل اویق ممکندر .

ضیا کوله آلب

شعر :

ملی قهرمان مصطفی کال پاشایه

توزلری آلبور قیلدینک ضیای
ای اسلامک کونشی . مصطفی کال پاشا
چو جو قی . قادن . اختیار تیورک دنیا بی
آذانلرله بش وقت دیورلر : پاشام پاشا .
آنقار طرده دوغدک ، سفاریده شار وردک ،
بکزی سولان اسلامک بوزی . کولدی سنکله .
سن سور اسرافیل سنک . ثوانلر جان وردک
بیک معجزه بارانی او قانلی کاشنکله
اوله بر کل وردک محمدک باغدن
قوللارم ایدها بوجنت یاراضی .
آج ، کولارمه کلکون حریت یاراضی .
دیین سسلر دیوارم ادرنه تک طاغدن .
یورو ، شانلی آتیچی ، یورو ، بختک یار اولسون .
یورو ، سن یقبرک مزده دیک قول سنکله .
یورو ، قانل دوشمانه بور اخذتار اولسون .
یورو ، اسپروطم باشدن باشه قور تولسون .
استانلر سنکله

ایک قوزای

روشن کن شامیه قوزایه با قدم ،
 کوردم بر وجودده ایکی عضویت ..
 بر آنده ، بوحاک سرخی چاقدم :
 ایکیک آلتنده بر دی هویت ..
 بر تنده یاشایک بواکی ملک :
 بری طرطیلدی ، بری کلبک ..
 طرطیل کوچو اووردی ، ار بردی هر کوفی ،
 کلبک بو اووردی ، قوتله نیردی ..
 او بالکر طرطیلدن عبارتدی دوز ،
 بیلام اوکا ناصیل کلبک بردی ؟
 بیامه سیدم نهدر ، بن استعجاله ،
 شان او دم دوغرومی بوغریب حاله ..
 طرطیل ، تکاملک سوکنه وارمش ،
 دورمش تعیضده ، دوغوش ایری به ..
 بو یوزدن چرخنی ثولومار سارمش ،
 کر تکر هر عضوی شیعدی اریه ..
 دیکشه جک شکلی : طرطیل ثولومدن
 چاقه جق ایچندن یکی بر بدن ..
 بو یکی مخلوقک آدمی کلبک ،
 تکاملده دائم بوورور ایلمی .
 شاعر دیر اوکا قانادلی چیچک
 او ده چیچک کی بهارک شعری ..
 طرطیل ارنجماه دوغوش بر حیات ،
 کلبک ایکی آ...

کلبک طرطیلدن باشقوشی دکل :
 حاله داها او یفون اولقندن باشق ..
 طرطیه ایسترمک حره تله اکل
 لایین کلبک سوکله بیگ یاشا
 ایکیسده کرچه شعره تو قدر :
 بر طلوع خلو وندن داها بار لاقدر ا
 انحال کوردنجه بدین اولورز ،
 استقباله قاناز بزده امملک ..
 تکاملی کورونجه امین اولورز :
 دوزار استقباله طاند نیکینک .
 طرطیه باقدنجه دائم بدینسک ،
 کلبک باقی اولاسک نیکین ..
 تخت و ناج ده بزده طرطیه بکزر
 او ده بیگ بیاده دیشیر کومک ..
 اوچو کر مسافا اولور زهدر ،
 اوندن دوزار ملت آدلی کلبک ..
 فکره مقکوره ایکی قانادر بر :
 اوچونجه حریت آدینی الیر ..
 سرای ده بر زمانی ایشه یارادی ،
 فقط ملی دولت عصره او یفوندر
 اون کی سوکجه ، بو نور بارلادی :
 خاقه جلق او کنده تخنجلق دوزده ،
 هیچ قبول اهدری بو کونکی وجدان ،
 میلیونلری اسیر ایستین بر سلطان ؟

خلفیگانه با که نیکین اولامک :
 هر بود اولدی دیمدی برمل وطن
 لاقی بوملت کیرمه قالیچ ا
 طرطیل بر دورمدر کللی ، کجیک :
 ملطارک سوک آجین قادی ا

نیا کوه آب

— شیرلریزی دوشونم —

باشورلک دوشدبکن کوره کج ایچده
 ریته قیرلتنی حسی ایچورم . متاز
 اولیورم . ماهه خنبه امر توزمانده
 پیلی . پیلی بولولرک نوشوشدیک .
 گولی مانک رنگک رنگ کیردن حالی بگا
 اولودولماز آجیلرک غذایی دودیریبور .
 دوشونبورم : بنکین سنه کبی کجه یارلرده
 دو کدیرین سوگولرک ، قار وفورطنلرک
 نهانی کلز صاغناخی ایچده سو قارک
 کوشه و بوجانلرند قیرلک اینقلیلری
 دوریورکی اولیورم . صارسلیورم
 یاخوردلر ، بولولر کجه مائد برمورو
 خاطره اولدیریبور . و او کولرک فیاجه تبه
 یقنه بورم .

کچن قیش استنبول قهوه ناله لرک
 رنده رساحت ظرفنده بکره ایچ قیرک

برشاعریک برماقسنی اوتومسدم ا
 - حد اولسون - زده قیر اوله دار چوق
 دکلدر . رقسی وار اولامده امانه یلپور .
 کیری بالاق طبلر ، چوجوق واختارلرور .
 قیر کچلری مہجاق اولطلمده سوز
 وسجترک لذتری ایچ اصراف اینه کیز
 یارلرک رقسنی بولرور ویرمه کجانتلری
 نورنارسی اولوروز بز حنور ایچنه
 اکلنیورکن مہجاق دما بیریچ سرتورک
 درمالیا ، درمالیا تبه چوره بکر چوجوق
 یاق کجکده برپور . ایک اولاق چوجوش
 جیلاق باخربه باسقی وخسته بر آناک
 حزین و آجی اینلیسی ایشیدیلپور قسلی
 مسر . لرزه سورولنه ، مورولنه
 زه لادار قیور .

بومسار یاشید اولش بر بانک باورولری
 یاخورد بچرند ایسن بر داغ باشنه
 سو قوقد ، آجاندن تولمی بر زوالینک
 یقیرلریم . هانک شکلده اولورمه اولسون
 مشرک فلاکتک قوربانلریدر . . . فقط
 بکون بزم باقسنلزمزدرک اولتری
 اولدیریبور . یارن بولر ملکاتک امانه
 چالشاچی احتیاطک بوللر ارانده بوهورک
 وتولور بر قاتک اصجازیک بر مبدع و بار

وطن اچین نه کاشانلر قبشه پیلده :
 حالیکه بزوکون اولنلر خردو کاش
 اولنلر برضوه افغانی اوکنده اواره
 سلیتمز براتیوروز. فوکلزده . اسرفزده
 راز تصرف ایده رسلا بر آقاقر التنده
 از بلانلرده نه قادیانی فورنارمش اولوروز .
 باشقه مکتلزه کورلر . ساغولر .
 سطلر ایچین ایش بو او یورلر . مکشبلر
 آجیورلر بسبتوه هابک اولانلره حادنا
 مساجه ایدوجهنه معاونت اید یورلر .
 بو اولای ذوقه اید بو ککنی دو بو یورلر . حتی
 یورادادا اوج . دورت سنه اول برچور باغانه
 تا ایسی ایدلهدی . بو کون نجین بریه برش
 یایا باور . جزئی رفدا کاتله حیاتلرین
 فورنارایه جکمز انسانلری قبشه بوایلک
 کورلرینه باغلانجنده حیاته راحنده
 بولره برارچه اولسون نه ده دانه برما بلم ؟
 فداکار ساللرک منی نلره لاده دکلدر
 قهرمانلر یالکز حرب اچکده بو یورک ایشلری
 باغومقده دکلدر . لاقیدی یی نور پور قله .
 عسالتی لاجرمق . ذوالبلرک حیاتلرین
 فورنارمقده برنوع قهرمانلقد سوئوخه
 شدندن قسی قسه کلر ذوالبلرک خرخرملی
 اقبلیقینی ایشته ایستیمبورسقی رواج
 بو یورک قلبه ناکه نشین قالدیر .

همدیقه قبشه بو یورک نورنوسیه
 جهره لیه قهری بر ملاک اندیشمنی سنمنی
 و دیباک اید بدمنی اولان بو ذوالبلره راز
 اولسون فداکارلی درین اقبه بلم زده
 یلچامنز بر انسان والای وظیفه دن هولای
 وجدانلرک خیانتلرین کان روجده فضل
 خطی ایچنده مستریج اولایا یورلر . حکوم
 تقدیده اولنلر نه کچن سنه کی سوئوقده
 دو کاجقتر . آچلقدن نوله حکم زده
 سنلرک اونوتدیر میاجنی اهازلرک آجیسنی
 ایچین . ایچین دو یاجق و متاثر اولاجق
 بو حال نه قادیار کنه و یازقدر .

لسانه داتر : علی ترهت

(یکی تور کجه ناکه منی و مثبت فایه لری)
 بمنلری . بکی تور کجه یی یالکز منی
 قاهره مالک ظن ایدورلر . لسانزده .
 فضا برحق کللر . زکیلر . ادا لرواد .
 بکی تور کجه بو فضا عنصرلرک لسانزده
 چیدارلیدن ایستدر . بو هدف . بکی تور کجه ناکه
 یالکز منی قلمبده . قلم بکی تور کجه ناکه
 فایه لری یالکز بو منی هدفق هجارت
 سانیا ایلدر . جوتک . یازی لسانلرک
 خستانی یالکز فضا کلری . زکیلری .
 یایلری طری لولیس کلدر . خستانی

بودند عبارت اوله می بودند و منصرلی
 آنجه لسانزلی قولایجه نداوی به موفق
 اوله بیاردله حال بویکه یازلی لسانزک لیکنی
 رخنه ای ده برچوق کلرینک اکسیک
 بواو عسیدر . او حالده لسانزلی نام
 برنداویسی ، بواکسیک کلرک علاوه منیده
 محتاجدر . ایسته ، یکی تورکجه نیک مشیت
 ظاهره بواکسیک کلرک آرانوب بولوغه سی
 ولسانی عضو قزده رلی رینه قولوله سیدر .
 یازلی لسانزده فضله اولان کلر ،
 هیچ براحتیاجه تقابل اتمدن عربی ، فارسی
 کلردر . مثلاً « ایجه » کلمه سی وارن ،
 « شب » و « لیل » کلرینه احتیاج واردر ؟
 فقط ، بعضی عربی و فارسی کلرده
 واردورک تورکجه لری آرتق قولایجه یورده
 « شاهد » آینه ، خسته ، کلرلی کی .
 بونلرک تورکجه لری اولان « طایق »
 کوزکو ، سابرو ، کلرلی جانلانی فائب
 ایدهرک مستحانه طایه بیرمشر . نولش
 کلرک تکرار دیر لایم قابل اولما یضدق
 آرتق بویکی مستحاث کلر جانلی تورکجه منزه
 عودت ایده مزلر . او حالده ، بویکلرک
 رینه قائم اولش اولان عربی و فارسی کلر ،
 لسانزک جانلی عضولری سیراسته بیچمشر .
 بوندن باشقه ، تورکجه مقابلری ده لسانزده
 مستعمل اولقله رابر ، خصوصی برمخاطبه

اولتورون آریلان عربی و فارسی کلرده
 لسانزک اجزاسنددر . بویکی عربی و فارسی
 کلرلی لسانزق آرتق رلرینه اسکی
 تورکجه لری قویق ایسته یلره (تصدیق)
 دینیلیر . یکی تورکجه جیلر ، بویکی نقطه لره
 تصدیق جیلره مخالفدرلر . عربی و فارسی ترکیلره
 اداتلره کایجه ، یکی تورکجه جیلر بونلرک
 هپسلی تورکجه دن آتق لزومه فانددرلر .
 یازلی لسانزده اکسیک اولان کلرده
 ایکی قسمدر . ۱ - ملی تعبیرلردر ، یازلی
 لسانی ، قولوشولان خلق لسانه اویونق
 دکلمه ملی دکلر . استانبولده و آبلر اولورده
 قولوشولان برچوق تعبیرلر و تعبیر مخصوصلر
 واردورک یازلی لسانزده قولایجه یور .
 حال بویکه لسانزک ملی زکیفانکی بونلر تشکیل
 ایدر . بونلرک یاواش یاواش کشف ایدهرک
 یازلی لسانزده آلیمنه سی لسانزک مدلیه تمهینی
 نامین ایدر . ۲ - بین الملل کلردر .
 برملت هانلی مدیت زمره سنه ، هانلی
 بین المللیه منسوب ، اونلک اوتورده مفهوم لری
 اقادله ایده جاک خصوصی کلرله نالک اولمسی ده
 لازمدر . تورککلر ، شیمی ایوروپا مدینته
 کیردکلرندن ، اوروپائی مفهوم لری ، اقادله
 ایده جاک کلرله محتاجدرلر .

ضیا کوله آلب